

Ugdytojo vaidmuo “Montessori” grupėje ir *montesoriškos* aplinkos ypatumai

Montessori grupėje mokytojai tenka visiškai kitas vaidmuo nei tradiciškai dirbančioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Pagrindinis Montessori reikalavimas, kad vaikas mąstyti pats, patirdamas kuo mažiau svetimų įtakos. Mokytoja gali tik prisidėti prie vaiko saviuoklos, todėl turėtų būti santūri. Pagrindinis M. Montessori pedagoginės sistemos metodais dirbančio mokytojo uždavinys – skatinti prigimtinių vaiko galių sklaidą ir kurti ugdymo reikmėms pritaikytą aplinką. Mokytojas ne moko, o vadovauja vaikų saviugdai. Jis yra vaiko vidinės raidos stebėtojas, skatintojas ir vadovas .

Montessori ugdytojams išskyrė tokias užduotis:

1. Parengti aplinką ir tinkamai ją prižiūrėti - rūpintis, kad mokomosios priemonės būtų surūšiuotos, tvarkingos, švarios, kad kiekvienas priemonių komplektas būtų visos sudėties ir padėtas reikiamoje vietoje.
2. Stebint vaikų darbą parinkti tinkamą momentą naujai medžiagai pateikti ir pasiūlyti būtinus mokomųjų priemonių variantus, jei mato, kad to reikia. Negalima vaiko skubinti.
3. Naują medžiagą turi pateikti labai atidžiai, todėl Montessori medžiagos pateikimui skiria didžiulį dėmesį ir duoda tikslius nurodymus, kaip tai turi būti daroma.

Montessori mokytojas laikosi tokių nuostatų:

- nereikia vaiko peikti, bet ir neskubėti girti.
- Svarbu neprimesti vaikui savo veiklos, leisti pasirinkti.
- Leisti vaikui savarankiškai veikti, siekiant sąmoningo mokymosi.
- Butina gerbti vaiko nuomonę, jo pageidavimus.
- Vaiką reikia ne mokyti, bet drąsinti, vesti bei jam padėti.
- Gerbiant vaiko asmenybę reikia vengti skubotumo.
- Privalu būti kantriam gerbiant lėtą vaiko veiklos tempą.
- Reikia suteikti galimybę vaikui pačiam atrasti, pajusti, užuosti, sužinoti.

Vidinį mokytojo pasiruošimą M. Montessori sieja su išmintimi ir kantrybe. Pyktis ir išdidumas kliudo vaiką suprasti. Dažniausiai pyktis kyla dėl vaiko prieštaravimų arba jo siekių įtvirtinti save (Dėl Montessori pedagogikos Lietuvoje sampratos, 2004).

Grupės paruošimas. Specialiai pasirengusi auklėtoja turi tinkamai paruošti grupę vaikų ugdymuisi bei savarankiškai veiklai, pagal metodikos principus, vaikas lavėja bendraudamas su aplinka. Jį užplūsta daugybė įvairių įspūdžių, jis kaupia įvairią patirtį, todėl būtina išmokti sugrupuoti ir apibendrinti jau turimus įspūdžius .

Darbo aplinka turi atitikti vaikų amžiaus tarpsnius. Vaikams skirti baldai turi būti paprasti, sustatyti taip, kad būtų aišku, kur kas padėta. Tada vaikas geriau orientuojasi ir jo neblaško įvairūs dirgikliai. Kuo vyresnis vaikas, tuo sudėtingesnė gali būti aplinka. Svarbiausia, kad grupė atitiktų vaikų fizinius bei dvasinius poreikius. M. Montessori mokytojai privalo apgalvoti viską iki smulkmenų. Svarbiausia, kad vaikas jaustųsi laisvas ir savarankiškas. Patalpa turi būti: erdvi, estetiška, baldai – atitinkantys vaiko fizinius duomenis, poreikius, lengvi, portatyvūs. Patalpų įrengimas turi vaiką auklėti. Žymi italų pedagogė rašė: „Lengvi ir lengvai pernešami stalai, kėdės, suoleliai duoda vaikui galimybę pasirinkti tinkamiausią vietą ir padėtį. Jis gali atsisėsti prisitaikydamas prie vietos. Jei kas nerangiai pajudės, triukšmingai nuvers kėdę, - išgirs savo nevikrumo įrodymą, o toks pat nevikrus elgesys tarp sunkių suolų būtų nepastebėtas. Vėliau vaikas turės progą pasitaisyti.“

Taip pat negalima pamiršti ir estetinių aspektų. Montessori akcentuoja, kad patalpa turi būti šviesi, maloni, o priemonių spalva ir forma aiški.

M. Montessori mokomosios priemonės. Montessori sukurta didaktinė medžiaga - mokomosios priemonės turėtų palengvinti mąstymo ir sisteminimo procesą. Naudodamas šias priemones, vaikas mokosi sąmoningai skirti savybes ir požymius, lyginti, klasifikuoti, suvokti tarpusavio ryšius. M. Montessori pedagogė neturi siekti spręsti konkrečių sunkumų, ji siekia išmokyti vaiką aiškiai mąstyti, dirbti ir tokiu būdu teigiamai paveikti asmenybės raidą.

Mokomąsias priemones išdėstyti taip, kad būtų aišku, jog grupėje yra tik po vieną tokį pat jos komplektą. Taip sudaroma vaikams galimybė iš daugelio pasirinkti vieną. Žinoma, negalima pamiršti ir socialinių faktorių. Vaikai turi tarpusavyje susitarti, palūkėti, kol kitas vaikas baigs darbą. Be to, mokoma rūpestingai ir atsargiai naudotis priemone, nes su ja dar dirbs kiti. Kiekviena priemonė grupėje turi pastovią jos laikymo vietą. Tada vaikai žino, kur jos vieta ir kur ją padėti baigus darbą.

Pedagogės sukurtą didaktinių priemonių sistemą, galima suskirstyti į penkias svarbias grupes: gyvenimo praktikos pratimai, juslinio lavinimo priemonės, matematikos didaktinė medžiaga, kalbos didaktinė medžiaga, pasaulio pažinimo priemonės.

Visos didaktinės priemonės turi būti pagamintos remiantis tam tikrais principais: jos skirtos kuriai nors sąvokai išaiškinti ir vaiko dėmesį nukreipti būtent tik į ją. Jos sukurtos taip, kad būtų sužadintas vaikų noras aktyviai dirbti bei, kad patys darytų apibendrinimus. Vaikas dirbdamas tas priemones pažįsta, lygina ir sugrupuoja. Taigi, M. Montessori didaktinės priemonės yra vaikų darbo priemonės ir tuo skiriasi nuo tradicinės didaktinės medžiagos, kuri, pasak pedagogės, yra tik ugdytojo pagalbinė priemonė.

Kiekviena montesriška priemonė turi klaidų kontrolę - pagaminta taip, kad vaikas pastebėtų savo klaidas. Vaikui nereikia suaugusiojo pagalbos, suklydęs jis pats pastebi ir ištaiso savo klaidą. Taip galima sudaryti vaikui galimybę laisvai pasirinkti ir ugdyti jo savarankiškumą.

Taigi, mokomosios priemonės yra neatskiriama M. Montessori koncepcijos dalis. Ji įgauna prasmę tik tada, jei yra laisvai pasirenkama ir naudojama tinkamai parengtoje aplinkoje, prižiūrint specialiai parengtai auklėtojai. M. Montessori priemonės paruoštos taip, kad savaime kreiptų vaikų dėmesį į tokių įgudymų ugdymą, kurie būdingi mokykliniam darbui ir praktiniam gyvenimui.

Naudota literatūra:

1. Borner I., Hagemann Ch (2004). *Vaikų rengimas mokyklai pagal M. Montessori*. Kaunas: Šviesa.
2. Borner I., Hagemann Ch. (2004). *Vaikų rengimas mokyklai pagal M. Montessori*. Kaunas: Šviesa.
3. Petrutytė, D. (1993). *Vaikas – Dievo dovana*. Kaunas: Gabija.

Parengė: Inga Stiopina, vyresnioji mokytoja